

Nr 356.

Av herr **Gustavson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om provisorisk förstärkning av tilläggspensioner och invalidunderstöd.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 297 till innevarande års riksdag föreslås en reglering av folkpensionärernas tilläggspensioner i syfte att göra dem bättre ägnade att fylla sin betydelsefulla uppgift. Under senare år ha genom beslutade dyrtidstillägg åtgärder vidtagits i liknande syfte. En viss tendens låter sig vid behandlingen av förslag därom skönjas till förskjutning från de grunder för tilläggspensionernas storlek, som lades genom införande även på detta område av den s. k. dyrortsgraderingen år 1937. Ännu 1941 och första halvåret 1942 utbetalades dyrtidstilläggen endast i form av extra månadsbelopp. Detta medförde, att utbetalningarna stodo i direkt proportion till tilläggspensionernas storlek så att den beslutade Ortsgraderingen nog iakttoogs.

Detta system mötte emellertid en välbefogad och konsekvent fullföljd kritik från representanter för landsbygden i riksdagen samt kunde i längden icke utan avsteg upprätthållas. I anslutning till denna kritik genomfördes sålunda från och med budgetåret 1942/43 i viss mån ändrade bestämmelser rörande grunderna för tilläggens utgående. De nya bestämmelserna inneburo, att under budgetåret utbetalades dels två procentuella tillägg, motsvarande tvenne månadsutbetalningar, dels också två fixa tillägg. De fixa tilläggen anslöto såtillvida till tidigare från landsbygdshåll väckta motioner, att de oavsett om full tilläggspension utgick och oavsett bostadsort uppgingo till 35 kr. per styck. De motsvarade således det genomsnittliga värdet av en månadsutbetalning för dem, som i Ortsgrupp två enligt 1937 års beslut ej ha egen inkomst.

Undantag gjordes dock till förmån för de förut bäst tillgodosedda såtillvida, att där beloppet av det fixa tillägget under det kvartal, ett sådant utbetalades, understeg en tredjedel av folkpensionens belopp, utgick dyrtidstillägget dock med en tredjedel av kvartalsbeloppet. Det anlidade systemet med båda slagen av tillägg utgjorde tydligen en kompromiss mellan kritiken från landsbygdshåll och de högsta Ortsgruppernas intressen, varvid dock i direkt motsättning till av regeringen framlagt förslag tillsågs, att de senares förmåner icke reducerades. Redan följande år gick man emellertid storstadintressena ytterligare till mötes, då de fixa tilläggen bibehöllos vid två, medan antalet procentuella tillägg ökades till tre, allt per budgetår räknat.

Det inom socialvårdskommittén alternativt uppgjorda förslaget till provisorisk förbättring av folkpensionerna, på vilket prop. nr 297 bygger, avser i princip, att alla ogifta tilläggspensionärer skola erhålla ett provisoriskt årligt förstärkningsbelopp av 100 kr. och makar som uppbära tilläggspensioner tillsammans ett lika stort belopp. Detta innebär, att den provisoriskt förstärkta tilläggspensionen i högsta (3:dje) ortgruppen för ogifta tilläggspensionärer, som åtnjuta full tilläggspension, skulle uppgå till 550 kr., medan i den mellersta ortgruppen beloppet skulle bli 450 kr. och å den egentliga landsbygden (ortsgrupp 1) 350 kr. — allt dyrtidstilläggen oberäknade. Giftna folkpensionärer skulle i respektive grupper erhålla 50 kr. mindre.

Det är ur de eftersatta orternas synpunkt glädjande att konstatera, att vid beräkning av de provisoriska förbättringarnas storlek dyrortsgraderingen icke tillämpats. Till sina konsekvenser innebär detta dock ett närmande av de 1937 beslutade ortsgrupperna till varandra. Att förstärkningen utgår utan hänsyn till tilläggspensionens storlek, innebär också en uppmuntran åt de gamla, som genom eget arbete skaffa sig en liten inkomst. Omständigheterna i övrigt förstärka intrycket, att dyrortsgrupperingssystemet i vart fall i dess nuvarande gestaltning knappast av någon försvaras, utan med sina stora olikheter grupperna emellan är under avveckling.

Under en följd av år har från representanter för landsbygden krav rests på dyrortsgraderingens *avskaffande*. Beträffande tilläggspensionerna åt folkpensionärerna har upprepade gånger krävts, att de skola lika för hela landet utgå med de belopp, som nu gälla för den mellersta ortgruppen. Enligt den föreliggande propositionen (1 §) skulle de förstärkta tilläggspensionerna *i den mån som de utgå med fullt belopp* inom mellersta ortgruppen för ogift person, ävensom för den, vars make fyllt 60 år och ej för egen del åtnjuter tilläggspension, utgå med 450 kr., d. v. s. med samma belopp, som i motsvarande fall enligt 1937 års beslut gäller för högsta dyrort. För övriga pensionstagare i samma ortsgrupp, som åtnjuta full tilläggspension, skulle beloppet under eljest lika förhållanden bli 400 kr.

De högsta ortsgruppernas intressen ha inflytelserika försvarare, som upprepade gånger visat sig mäktigare än den nuvarande regeringen. Ett yrkande, att storstädernas folk skulle behandlas som alla andra, komme säkerligen att stöta på hårt motstånd. Bärande skäl tala dock för att vederbörande utskott tager under särskild omprövning, om de skäl, som tala för att de högsta ortsgruppernas folk erhåller samma förstärkning som de som mindre ha, verkligen väga tyngre än de betänkligheter, som ur statsfinansiell och rättvisesynpunkt kunna anföras däremot.

De omständigheter, varunder landsbygdens gamla framleva sina dagar, de sämre kommunikationerna, svårigheterna i fråga om läkarvård, sjukhusbesök o. s. v. — överhuvud taget den lägre standard i fråga om socialvården i

mindre skattekraftiga landskommuner av olika skäl — tala för att folkpensionärerna i lägsta ortsgruppen icke böra erhålla lägre folkpensioner än andra. I vart fall böra de jämsställas med den mellersta gruppen. Även för dem synes en förstärkt tilläggspension av upp emot högst 450, respektive 400 kr. väl-motiverad.

Enklast skulle en förskjutning i sådan riktning kunna ske genom en ändring av lagen den 23 april 1937 (nr 163), varigenom beloppen för tilläggspensionerna i lägsta ortsgrupp höjdes till samma belopp som i den mellersta. Detta låter sig dock av formella skäl icke göra inom ramen av den föreliggande propositionen. Under sådana förhållanden synes i stället ett tillägg till det avgivna lagförslaget böra ifrågasättas av innehåll, att för tilläggspensionstagare i lägsta ortsgrupp förstärkningen så beräknas, att vederbörande erhåller lika sammanlagda belopp av tilläggspension och provisorisk förstärkning, som enligt propositionen avses åt tilläggspensionstagare i ortsgrupp 2.

I propositionen (5 §) föreslås, att landstingen skola med belopp, motsvarande 22 procent av deras andelar i kostnaderna för tilläggspensioner och invaliditetsunderstöd som utanordnas under budgetåret, deltaga i finansieringen av pensionsförstärkningen. Häremot har emellertid Svenska landstingsförbundet anfört bärande invändningar. Förbundet har erinrat om att landstingen redan 1935 i princip befriats från utgifter för folkpensioneringen. De ha alltså jämt att svara endast för en sextondel av kostnaderna för tilläggspensionerna för de folkpensionärer, som före 1937 tillerkänts pensionstillägg. Det oaktat ha emellertid, framhåller landstingsförbundet, landstingens utgifter för folkpensioneringen år från år stegrats, beroende på att de måst deltaga i kostnaderna för de dyrtidstillägg, som under senare år beslutats åt dessa pensionärer. Landstingsförbundet framhåller med skäl, att när det nu gäller en reell pensionsförbättring, som icke har dyrtidskaraktär, tala icke samma motiv för att landstingen skola bidraga till täckande av kostnaderna för denna pensionsförbättring.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställes om ändring i prop. nr 297 med Förslag till Lag om provisorisk förstärkning av tilläggspensioner och invalidunderstöd §§ 1 och 5, åsyftande

att i 1 § bestämmelse införes avseende förstärkning av tilläggspension åt sådan pensionstagare inom lägsta (1:sta) ortsgruppen utgående med motsvarande förhöjt belopp, varigenom likställighet i fråga om sammanlagda summan av tilläggspension och provisorisk förstärkning erhålles med tilläggspensionstagare i motsvarande ställning tillhörande ortsgrupp 2, samt att i § 5 det tredje momentet, vari grunder angivas för lands-

tingens bidrag till den provisoriska förstärkningen av tilläggspensioner och invalidunderstöd, måtte utgå ur paragrafen, och även denna del av kostnaden betalas av staten.

Stockholm den 8 november 1944.

John Gustavson
i Guntorp.

Gustav Hallagård.

B. A. Nilsson.

Gunnar Lodenius.

Axel Löfvander.

J. A. Andersson.

Ivar Persson.

Jones Erik Andersson.

S. G. W. Wahlund.

Bilaga.

Förslag

till ändrad lydelse av

Lag

om provisorisk förstärkning av tilläggspensioner och invalidunderstöd.

Härmed förordnas som följer.

1 §.

Till — — — — — 100 kronor samt
till annan pensions- eller understödstagare 50 »
dock att förstärkning av tilläggspension åt sådan pensionstagare tillhörande
ortsgrupp 1 enligt lag den 23 april 1937 (nr 163) skall utgå med motsvarande
förhöjt belopp varigenom likställighet i fråga om sammanlagda summan av
tilläggspension och provisorisk förstärkning erhålles med tilläggspensionsta-
gare i motsvarande ställning tillhörande Ortsgrupp 2 enligt samma lag.

Provisorisk — — — — — belopp.

— — — — —

5 §.

Till — — — — — löpa.

Återstående — — — — — staten.

— — — — — budgetåret 1944/45.